

CZU: 378.011.3-051:159.923.2

[https://doi.org/10.59295/sum9\(169\)2024_18](https://doi.org/10.59295/sum9(169)2024_18)

DIFERENȚE ÎN PERCEPȚIA IMAGINII CADRULUI DIDACTIC UNIVERSITAR ÎNTRE CADRELE DIDACTICE ȘI STUDENȚI ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

*Dionisie COTRUȚA,**Universitatea de Stat din Moldova*

Școala modernă este chemată să contribuie la educația tinerilor nu doar bine informați, dar și care să posedă capacități de adaptare la solicitările permanente ale vieții. Școala superioară este astăzi chemată să realizeze intervenții educaționale axate nu doar pe dimensiunile rațional-intelectuale ale studenților, dar și asupra celor afective, naționale, atitudinale, sociale.

Un rol central în realizarea eficientă a intervenției educaționale revine imaginii cadrelor didactice universitare, deoarece aici se reflectă calitatea, profesionalismul, procesul de interacțiune a cadrului didactic universitar cu studenții. Astfel, ne-am propus identificarea aspectelor predominante ale imaginii cadrului didactic universitar din perspectiva cadrelor didactice universitare și a studenților prin intermediul chestionarelor.

Cuvinte cheie: atitudini, cadru didactic universitar, imaginea cadrului didactic universitar, învățare.

DIFFERENCES IN THE PERCEPTION OF THE IMAGE OF UNIVERSITY TEACHERS BETWEEN TEACHERS AND STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The modern school is called upon to contribute to the education of young people who are not only well-informed, but who also have the ability to adapt to the permanent demands of life. Today, the universities are called upon to provide educational interventions that focus not only on the rational-intellectual dimensions of students, but also on their affective, national, attitudinal, and social dimensions.

A vital role in the effective implementation of educational interventions is played by the image of university teachers, because this reflects the quality, professionalism, and the process of interaction of university teachers with students. Thus, we aimed to identify the predominant aspects of the image of the university teacher from the perspective of university teachers and students through questionnaires.

Keywords: attitudes, university teacher, image of university teacher, learning.

Introducere

În contextul centrării în sec. al XXI-lea pe componenta tineretului ca o componentă de bază în dezvoltarea societății, putem spune că formarea propice a acesteia este un element central pe care trebuie să se bazeze sistemul actual de învățământ. Reieșind din acest deziderat, facilitarea formării profesionale a tinerilor este elementul central ce necesită a fi monitorizat și îndreptat spre obținerea rezultatelor necesare nu doar fiecărui tânăr în parte, ci și societății în întregime. Totuși, pentru a realiza o bună formare a viitorilor specialiști nu este necesară doar cunoașterea materiei, or, studentul nu va fi mereu influențat de cantitatea informației deținute de cadrul didactic dacă acesta nu va fi motivat să învețe. Modul în care imaginea cadrului didactic universitar poate influența formarea atitudinii studentului față de învățare, or, atitudinea studentului este un factor de bază în ceea ce ține de modul și maniera în care acesta alege să-și desfășoare procesul de studiu putem spune că este unul din aspectele ce motivează studentul spre a învăța.

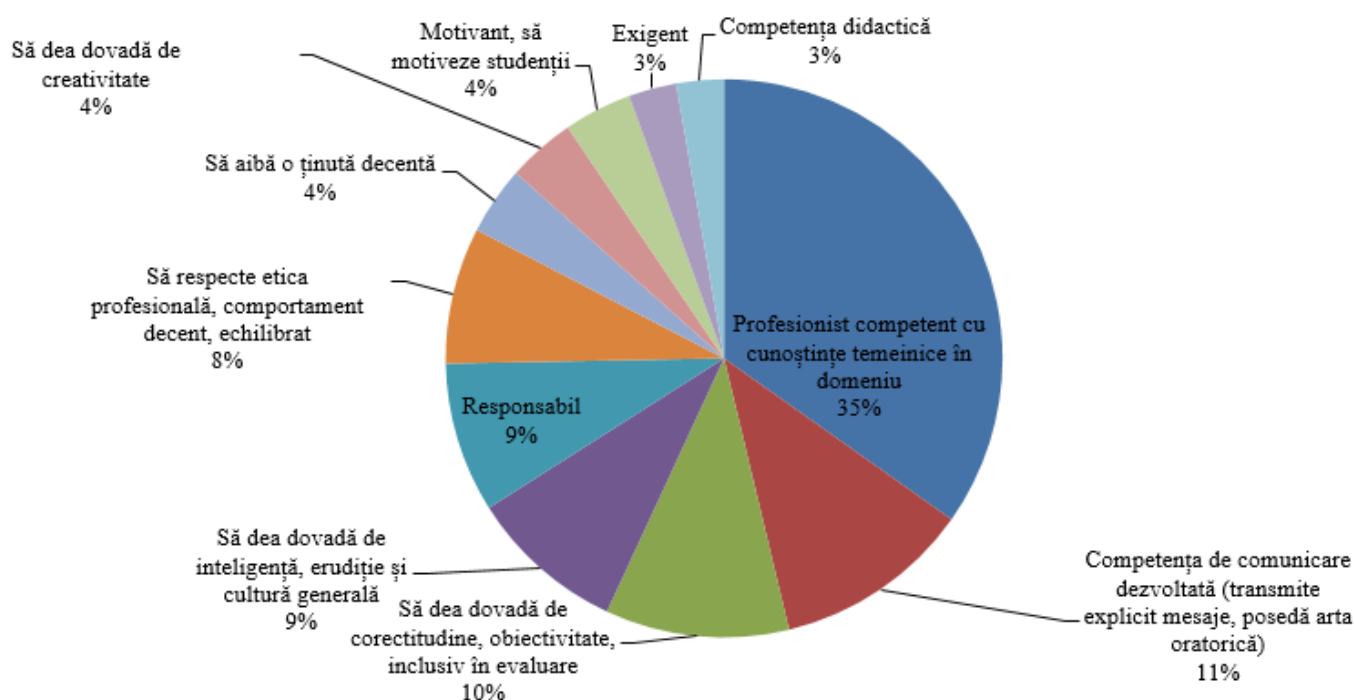
Învățământul superior se confruntă azi cu o serie de provocări și schimbări, ce impun anumite cerințe față de cadrele didactice universitare. Imaginea pozitivă a cadrului didactic universitar poate influența atitudinea studentului față de învățare și implicit rezultatele învățării, adică nivelul lui de pregătire profesională. Dacă se dovedește că lucrurile stau anume astfel, atunci imaginea cadrului didactic universitar este o resursă educațională care necesită a fi studiată pentru a eficientiza procesul de pregătire profesională inițială a viitoarelor cadre didactice.

Imaginea cadrului didactic a devenit pe parcursul ultimilor ani o latură importantă a activității profesionale a profesorului. Odată cu progresul tehnologic și dezvoltarea accelerată, în procesul de livrare a cunoștințelor, pentru a satisface necesitățile înaintate de societate, profesorii au început să țină cont nu doar de cunoștințele pe care aceștia le dețin, ci și de alte aspecte precum imaginea sa în calitate de profesor în fața educabililor.

În diverse contexte, imaginea cadrului didactic poate fi percepută și descrisă diferit, fiindu-i atribuite o serie de caracteristici mai mult sau mai puțin diferite, acestea fiind selectate în funcție de specificul domeniului în care activează, caracteristici specifice determinate de sfera de activitate (matematică, limbi străine, psihologie etc.).

În condițiile transformării învățământului superior și racordării acestuia la cerințele societății secolului al XXI-lea, dar și la noile abordări în teoria instruirii și teoria educației, imaginea cadrului didactic universitar dobândește tot mai multă semnificație. *În contextul respectiv au fost analizate diferite aspecte ale imaginii cadrului didactic universitar, inclusiv influența acestuia asupra atitudinii studenților față de învățare.* Imaginea cadrului didactic contemporan este determinată de așteptările anumitor comportamente de rol care pot influența formarea viitorilor specialiști.

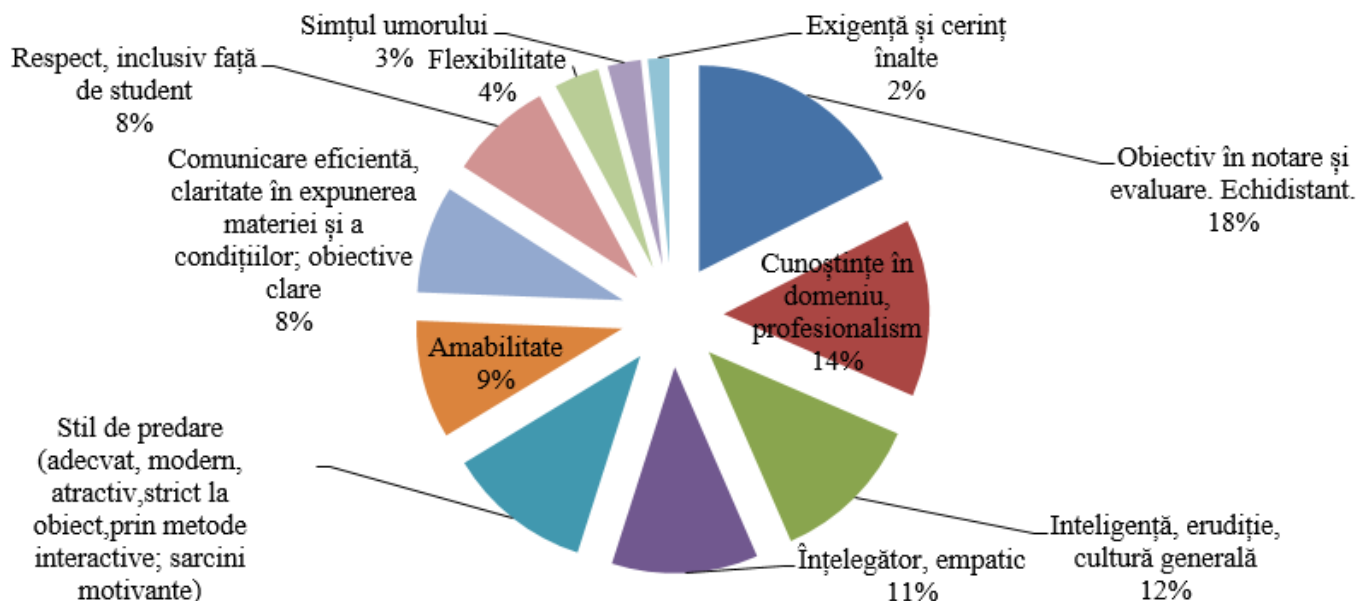
Diagrama 1. Imaginea pozitivă a cadrului didactic în opinia cadrelor didactice universitare.

În opinia profesorilor, imaginea pozitivă a cadrului didactic este determinată de: profesionalism, competență, cunoștințe temeinice în domeniu; competența de comunicare; corectitudine, inclusiv obiectivitate în evaluare; inteligență, erudiție și cultură generală; responsabilitate; comportament echilibrat, decent; respectarea eticii profesionale; ținută decentă; creativitate; motivarea studenților (să fie motivant); competența didactică.

Analizând datele obținute prin chestionarea cadrelor didactice, observăm că, pentru aceștia, imaginea pozitivă a cadrului didactic este manifestată prin profesionalism în ceea ce ține de realizarea obiectivelor în domeniul în care acesta activează. Pe locul doi se clasează competența de comunicare prin care majoritatea s-au referit la o transmitere explicită a mesajului și posedarea artei oratorice pentru realizarea unei comunicări eficiente cu educabilii. Pe locurile trei și patru putem plasa obiectivitatea în evaluare și inteligența (inclusiv cultura generală).

Oferind și studenților un chestionar pentru determinarea componentelor imaginii cadrului didactic universitar, constatăm opinia educabililor cu privire la aceasta.

Diagrama 2. Imaginea pozitivă a cadrului didactic din perspectiva studenților.

După analiza răspunsurilor studenților, am constatat că, pentru ca imaginea unui cadru didactic să fie considerată pozitivă acesta trebuie să fie în primul rând obiectiv, după care, pe locul doi găsim cunoștințele în domeniu, inteligența (inclusiv cultura generală). Pe locul trei se situează înțelegerea și empatia manifestată de către profesori față de studenți și pe locul 4 - stilul de predare al cadrului didactic.

Dacă ar fi să facem o comparație între caracteristicile obținute în urma chestionării studenților Universității de Stat din Moldova și rezultatele obținute de către echipa „Didactica Pro” în anul 2001, putem observa o gamă largă de asemănări între caracteristicile imaginii profesorului ideal descrise de către liceenii anului 2001 și studenți în anul 2019.

Analizând ambele studii, putem observa că indiferent de schimbările social-politice ce au avut loc în Republica Moldova și reformele introduse în sistemul de învățământ de-a lungul anilor, educabilii din sistemul general de învățământ și din sistemul de învățământ superior, pentru a percepe un cadru didactic într-un mod pozitiv au nevoie ca acesta să dea dovadă de caracteristici precum: competența profesională, inteligența, obiectivitatea și corectitudinea, experiența în domeniu, dar și empatia.

În același timp, analiza percepției imaginii cadrului didactic universitar din cele două perspective și mai cu seamă a studenților și profesorilor ne permite să constatăm la rândul nostru faptul că unele caracteristici determinante ale unei imagini pozitive se regăsesc atât în percepția cadrelor didactice, cât și în percepția studenților, doar că valoarea atribuită fiecărei caracteristici este diferit:

- **În percepția cadrelor didactice** dominantele determinării imaginii pozitive sunt: competența în domeniul de activitate, adică cunoașterea disciplinei sau disciplinelor predate; inteligența, erudiția; competența de comunicare (modalitate de a livra informația studenților); ținuta și comportamentul, ceea ce se încadrează în respectarea eticii profesionale.

- **În percepția studenților** dominantele determinării imaginii pozitive a cadrului didactic sunt: corectitudinea în evaluare; competența în domeniul de activitate; inteligența, erudiția; stilul de predare (modern, interactiv, interesant, motivant, cu comunicare clară strict la subiect etc.); confortul în relația cu profesorul (studentul percepe profesorul ca unul bun dacă acesta îl respectă, este amabil, înțelegător, empatic, are simțul umorului etc.)

Discrepanțele de percepție constatate pot deveni un blocaj în formarea unei atitudini pozitive, responsabile și serioase a studentului față de învățare. În contextul în care cadrele didactice și studenții pun accent pe diferite aspecte și valori ale cadrului didactic în activitatea academică, studenții vor tinde să caute în profesorii lor valorile ce îi motivează să-și formeze o atitudine responsabilă față de învățare, pe când cadrul didactic se va baza pe un set de valori diferite față de cele așteptate de către student, astfel apărând o contradicție între valorile acestora, urmat mai apoi de conflict între cei doi agenți educaționali.

Dacă ar fi să comparăm listele de caracteristici pentru imaginea pozitivă a cadrului didactic universitar obținută în baza prelucrării datelor din chestionar cu caracteristicile esențiale ale cadrului didactic în sec. al XXI-lea, promovată de diferite organizații internaționale, constatăm că lipsesc din ambele liste aspectele ce țin de:

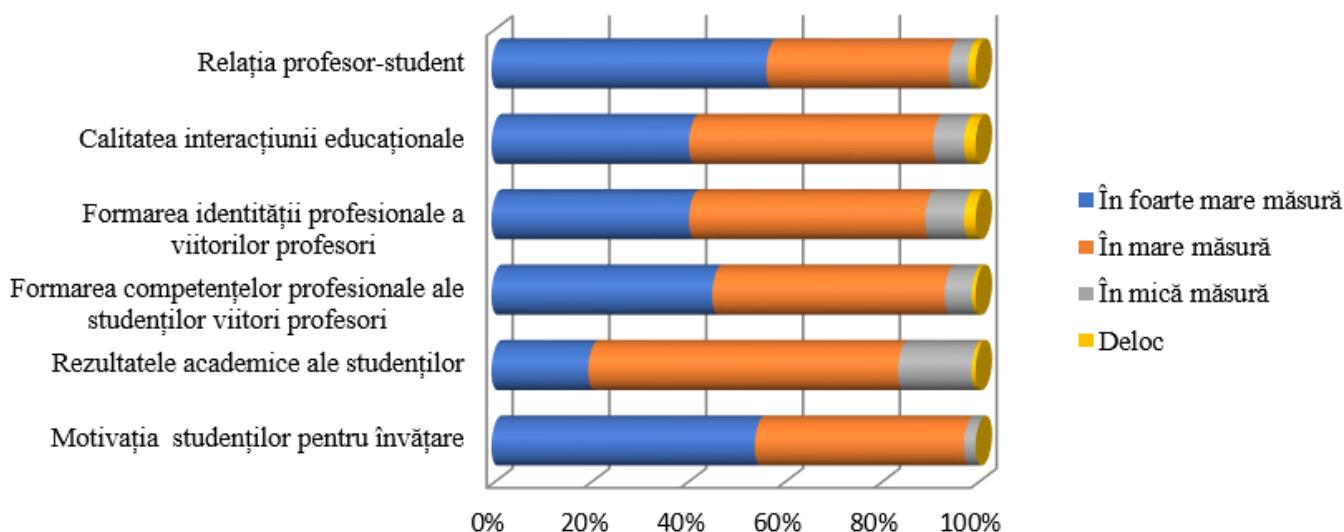
- identificarea impactului propriei predări asupra învățării studentului;
- încurajarea implicării în activitățile ce promovează principiile conviețuirii globale;
- contribuția la crearea unei culturi a învățării ce promovează dezvoltarea permanentă;
- reflexia și suportul reciproc.

Dat fiind faptul că Republica Moldova se află într-un flux continuu de schimbări la nivel educațional create de influențele venite din Uniunea Europeană, aspectele mai sus enumerate se văd a fi incontestabil necesare sistemului de învățământ curent, or, specialistul secolului al XXI-lea nu mai este simplul meșter de altă dată, ci este persoana ce posedă un anumit set de abilități și competențe cognitive, interpersonale și intrapersonale cum ar fi: gândirea critică, comunicabilitatea, colaborarea, creativitatea și spiritul inovator conform „21st Century Competency. Foundation Document for Discussion” [4].

Vorbind despre componentele imaginii cadrului didactic, este necesar să ținem cont și de modul în care imaginea cadrului didactic influențează procesul de formare profesională a studentului, or, acest proces este nemijlocit și rezultatul unei atitudini responsabile a studentului față de învățare. În același timp, doar simpla depistare a importanței acesteia nu este îndeajuns, or, conștientizarea acesteia de către cadrele didactice înseși este necesară pentru ca aceasta să producă impactul așteptat și dorit în sala de curs.

Chestionând profesorii despre influența ICD, constatăm că, în opinia profesorilor respondenți, imaginea cadrului didactic influențează considerabil aspectele esențiale ale procesului de formare profesională a studenților.

Diagrama 3. Influența imaginii cadrului didactic asupra formării profesionale a studenților.

Analizând aceste date putem spune constata că în opinia cadrelor didactice, imaginea cadrului didactic este un factor de influență în ceea ce ține formarea profesională a studenților. Aproximativ 90% din cadrele didactice sunt de părere că imaginea cadrului didactic influențează atât calitatea interacțiunii educaționale, formarea identității profesionale a viitorilor profesori cât și formarea competențelor profesionale ale studenților viitori pedagogi și motivația studenților pentru învățare.

Astfel, putem **concluziona**: diferențele de percepție a imaginii pozitive a cadrului didactic diminuează potențialul formativ al imaginii cadrului didactic. Cadrele didactice și studenții apreciază valori diferite în cadrul procesului educațional. Astfel, profesorii universitari consideră mai importante componenta academică a imaginii cadrului didactic (titlul științific, stagiul pedagogic, experiență, participare la conferințe, vârsta, etc.), iar studenții dau prioritate componentei comportamentale, ce derivă din trăsăturile de personalitate ale cadrului didactic (obiectivitatea în apreciere, imparțialitatea, amabilitatea și tactul, experiența în domeniu, cultura generală, etc.)

Referințe:

1. CARA, A. ș.a. *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*. Ministerul Educației al Republicii Moldova, Chișinău, 2016.
2. POTOLEA, D. *Profesorul și strategiile conducerii învățării*. În: *Structuri, strategii și performanțe în învățământ* (coord.: Jinga, I., Vlăsceanu, L.), București: Editura Academiei, 1998.
3. TERZI, D. *Profilul profesorului eficient*. În: *Revista de teorie și practică educațională „Didactica-Pro”*, nr. 5, 2021, Chișinău, 2001.
4. „*21st CENTURY COMPETENCY. FOUNDATION DOCUMENT FOR DISCUSSION*” - Ontario/ Winter 2016 Edition/Phase 1

Date despre autor:

Dionisie COTRUȚA, doctorand, Departamentul Științe ale Educației, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: cotruta.dionisie@gmail.com

ORCID: 0009-0009-3734-3692

Prezentat la 15.09.2023